א מיי׳ פכ״ג מהל׳ אישות

פג.

הבותב לאשתו דין ודברים אין לי בנכסיך הרי זה אוכל פירות

חזקה בנכסי אשתו ופריך בגמרא⁰ פשיטא כיון דמשתעבדא ליה לפירא

פירא הוא דקא אכיל לא לריכא דכתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך

בו'. והא דתנן בחזקת הבתים (ב"ב מב. ושם) ולא לאיש

לאו דוקא דא"כ אכתי משעבדי ליה

לפירא אלא לא חש להאריך ואיירי

לכתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן: דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן בחייך ובמותך.

ברוב ספרים גרסי׳ ובפירי פירותיהן

ול"ל דסתם לן כרבי יהודה וא"ת

תפשוט מהכא בגמרא דעד עולם

לאו דוקא מדלא תנא ליה ושמא לא

חש להארין אלא לסתום כר' יהודה: רארן די עסק בה. וא"ת דאמרינן בהשולח (גיטין מג: ושם) גבי

המוכר עבדו לעובד כוכבים יצא בן

חורין ולריך גט שחרור ואם כתב לו

אונו זהו שחרורו מאי אונו אמר רב

ששת דכתב ליה לכשתברח ממנו אין

לי עסק בך משמע דאין לי עסק בך

הוי לשון טוב ונרחה לרשב"ח דחין

לי עסק בך הוי כמו שאומר לו הרי

את לעצמך הילכך גבי עבד שיכול לזכות בעצמו קני אבל שדה איך יזכה

בעלמו: בדרב בהנא בוי. ואם

תאמר היכי מייתי ראיה דמהני לשון

דין ודברים שהוא לשון גרוע דלמא

כל הנהו דמייתי מיירי בלשון טוב ואי

אפשי בה דמייתי הוי לשון טוב

כדמוכח בפרק בתרא דכריתות (דף

כד.) ויש לומר דמדקאמר נחלה הבאה

לו לחדם דווקה ולה שבחת לו כבר

משמע דבלשון גרוע מיירי דבלשון

טוב אפילו באת לו כבר יכול להתנות

עליה ולר"י נראה דאלשון דין ודברים

אין לריך להביא ראיה דמהני דמסתברא הוא דמהני היכא דלא

באה לידו כמו בעלמא לישנא מעליא

אלא מייתי ראיה דלא תיקשי למאי

דאוקמה בכתב לה ועודה ארוסה

היכי מלי מקני לה והא קיימא לן

 לקמן קב:, כ) לעיל טי.
 ב) [קדושין יט: וש״נ],
 ד) [לקמן קב:], כ) לקמן לה. גיטיז עז. ב"ב מג. מט. כרימות בים או בי ב נוגג נוס. כריעות כד:, ו) גיטין עז. ב"ק ח: ב"ב מט:, ו) לעיל נח: וש"נ ע: לקמן קו:, ה) [יבמות לט.],

ט) [שס], י) [במדבר כו],

כ) [דף פ:], () [שם מט. ושס],

מוסף רש"י . לעולם אוכל פירי פירות. אם כתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן, אוכל הוא פירי פירות, מוכר פירות ולוקח קרקע שיהה לה קרן והוא אוכל פירות (לעיל נו:). האומר לחבירו. שהיה שותף עמו בשדה זו שהיה שותף עמו בשהה זו (כריתות בד: ובעידו גיטין עוז). ואין לי עסק בה. אמת מכל לשונת הלוו גיטין עוז) כלותר לא יהא לי עסק בה, ומכלל אתה שומע אלא הכל יהא שלך, אלא שלא הוציא יסת שקי, תנת שנת הוכית הדנר נפירוש מפיו (רשב"ם ב"ב מג.). לא אמר כלום. ולם מבל זכומו (בריחוח בד:) רמאחר שהיא שלו לריך לכתוב לשון מתנה (גיטיו עוו.) דאין זה לשון מתנה כשאמר לא יהא לי חלק בשלי דעל כרחו הרי הוא שלו עד שיאמר לחבירו שדי נתונה לך שדי מכורה לך שדי מופקרת לכל מי שירלה (רשב"ם ב"ב מט.) דכיון דכבר יש לו חלק בשדה והוא אומר לא יהא לי חלק . בו, אין זה לשון מתנה לחבירו אלא לשוו מפלה הוא. הלואי זכה בו והוא מתנה 63 עליו שלא יהא שלו כשיבא הומן שעתיד לוכות באותו דבר, דאין אדם זוכה בדבר בעל כרחו, כדלקמן דנחלה הבאה לו לאדם לאחר מכן מחנה טליה שלא יירשנה. נתננט ענים שנח יירשנה, אבל מכיון שכבר הדבר שלו הוא והוא אומר לא יהא שלי לא אמר כלום, דבעל סכי כנו מונו ככום, וכפנ כרחו יהיה שלו כל זמן שלא יתננה לאחרים (רשב"ם ב"ב מג. עיי״ש). בכותב לה. דין לברים כו', ועודה ארוסה. קודם שזכה בנכסים ואין קודם לריך לכתוב לשון מתנה דיכול להתנות כדרב כהנה (גימין עד.) דאינו זוכה בפירות עד שעת נשואין וכדמסיק ואיל דבירושות הבאות לאדם בתקנת חכמים יכול לעקרן לתקנת תוכנים יכול נעוקרן או מתוכה עליה קודם הומן בעוד שלא באו לידו ואומר לא יהא לי חלק באומו ממון העמיד לבא לי במקומ חכמים, דאין מזכין לו לאדם דעל כרחו (רשב"ם ב"ב nn) נחלה הכאה לאדם ממקום אחר. שאינה ירושת ממקום אחר שאינה ירושת אבותיו מן התורה (גיטין עד.) העתידה לבא לו כגוו נחלה לרבנן כדמפרש לקמן (רשב" מט:). אדם מתנה עליה. קודס שזכה (גיטין עליה. שלא יירשנה. כגון עד). שלא יירשנה. כגון דקלמר דין ודברים אין לי על אותה נחלה העמידה לבא לי, כלומר לא יהא לי דין ודגרים (ב"ב שם). וכדרבא. כלומר ובאיזו נחלה מועיל החנאי, בנחלה הבאה לו בחקנת חכמים כדרבא, אבל בנחלה דאורייתא כגון דין ודברים אין לי בירושת אבי כשימות, לא יועיל התנאי, דבעל כרחו שלו יהא אא"כ יתננה לאחרים כלשון מתנה (שם). האומר

אי אפשי בתקנת חכמים.

שעשו להנאתי, כגון זו.

הבותב. אם כן למה כתב לה כו'. בגמרא [ע"ב] מפרש טעמא: הכי גרסינן רבי יהודה אומר לעולם הוא אוכל פירי פירות.

דקסבר ירושת הבעל דאורייתא ובבבא בתרא (דף קיא:) נפקא לן מהאי

קראי לשארו הקרוב אליו ממשפחתו וירש אותה האי וירש אותה יתירא הוא לדרשא שהאיש יורש את שארו ושארו זו אשתו. ואע"ג דשארו דקרא לאו אשתו היא דהא כתיב ביהי ונתתם את נחלתו לשארו וליכא למימר שתירש האשה את בעלה דהא ממשפחתו כתיבי מיהו גבי קרא יתירא דוירש אותה דרשינן הכי ונתתם את נחלתו לקרוב אליו ממשפחתו שארו וירש אותה האיש יורש את אשתו: וכל המתנה כו'. אבל פירות תקנתא דרבנן היא ומלי לאתנויי עלייהו: בבז' סני ר' חיים החומר לחשמו. ולא תני כותב דאשמועינן דבאמירה בעלמא נמי סליק נפשיה בלא שום קנין וכתיבה: וכי כתב לה מאי הוי. וכל שכן אמירה: האומר לחבירו. כגון שדה של שותפין ואמר האחד לחברו אחד מו הלשונות הללו וביו בכתיבה בין באמירה]: לא אמר כלום. דאין כאן לשון מתנה: בכותב לה ועודה ארוסה. ודאי מי שהקרקע שלו ובא ליתנו לחבירו לריך לשון מתנה ומתניתין בכותב לה עד שלא זכה בנכסים ומתנה עמה שלא יזכה בהן לכשישאנה ואין לריך לשון מתנה שהרי אין לו עכשיו רשות בהן: ממקום החר. שחינה ירושת חבותיו חלח ע"י מעשיו תבה לו כגון נחלת השתו הבחה לו ע"י נשוחין שלו דהוחיל ומשום מקנמא דידיה מקון רבנן והוא בא למחול עליה מוחל וכדרב הונא: בתקנת חלמים. שתיקנו לטובתי ואינה טובה לי: כגון זו. לקמן מפרש אהייא אתמר: מאי כגון זו. אהיכא אמרה רבא: כדרב הונא. אמזונות שתיקנו לאשה תחת מעשה ידיה ואי אמרה אי אפשי בתקנה זו שתיקנו חכמים לטובתי שחשו לכל הנשים

זימנין דלא ספקי להו מזונות במעשה ידיהן ותקנו להן מזונות ומעשה ידיהן לבעל אני איני לריכה לכך מעונגת אני ואי אפשי לעשות מלאכה אמלא לי מזונות או יש לי אומנות יקרה יתר על כדי מזונותי: אי הכי. דטעמא משום דתקנתא דידיה הוא ויכול למחול עליה אמאי אלטריך דבי רבי ינאי לאוקמה בכותב לה ועודה ארוסה אפילו נשואה נמי: ידו כידה. והרי הוא כשותף בהן וכיון שנכסים שלו לריך לשון מתנה ואין מועיל בה לשון דין ודברים: נפקא מינה לשומרת יבם. כלומר לענין דין ודברים לא פליגי דבין ידו כידה ובין ידו עדיפא מידה אין מועיל בה לשון דין ודברים לסלקו ופלוגתא דאביי ורבא לענין שומרת יבם אילטריך. וביבמות אפליגו בה אביי ורבא בפרק החולץ (דף לח: ואילך) גבי מתני׳ דפ׳ דלעיל בהאשהי שומרת יבם שנפלו לה נכסים דקתני מתה מה יעשה בכתובתה כו' ואיפליגו בית שמאי וב"ה ואוקי אביי פלוגתייהו בשנפלו לה כשהיא תחתיו דבעל בחיי בעל הראשון קסבר אביי ידו כידה לפיכך כשמת ונפלה לפני יבם ומתה עד שלא נתיבמה יורשיה ויורשי הבעל שניהם באים לירש זה מכח אחותו וזה מכח אחיו לבית שמאי חלוקה עדיפא ולבית הלל חזקה קמייתא עדיפא לפיכך נכסי מלוג בחזקת

יורשי האב ופליג רבא אדאביי דאמר אי דנפלו לה כשהיא תחתיו דכולי עלמא ידו של בעל עדיפא מידה וכשמת עמד אחיו ליבמה במקומו והרי הוא כמותו ואם מתה כשהיא שומרת יבם אין ליורשיה בהן כלום ומתני׳ דב"ש דנפלו לה כשהיא שומרת יבם: קנו מידו מהו. אברייתא דהאומר לחבירו דין ודברים אין לי על שדה זו קאי אבל אמתניתין לא מהניא קנין ליפות כחה דהא באמירה בלא לשון מתנה סגי לאסתלוקי אפילו מגופה של קרקע היכא דפריש כדקתני סיפא וטעמא דמתני׳ דאמר ה״ז אוכל פירות לאו משום גריעותא דלשון דין ודברים הוא אלא משום דלא פריש ממאי סליק נפשיה ואמרי׳ ידה על התחתונה כדמפרש לקמן [ע"ב] ואינה יכולה לומר מן הכל נסתלקת הילכך מה לי קנו מה לי לא קנו אלא אברייתא קא בעי לה דקתני לא אמר כלום וטעמא משום גריעותא דלישנא הוא: מהו. מי אמרי׳ לא הקנה בחליפין הללו כלום ולא אמר עליה אלא לשון דין ודברים או דלמא אין חליפין באים אלא לדבר שיש בו ממש שזה קונה את הסודר ומקנה לו חפץ המכר או המתנה ועל גופה

י של האלים לי של מון מיינות להיים להיים להיים להיים ושם להיים שם או המעוד להיים להיים להיים להיים להיים להיים ל ללקמן דמדרבנן היא (שם) אמילתא אחריתא אמרה רבא (גיטין שם) צבעל כרחו דאינש לא יוכוהו חכמים, שאם אינו חושש בטובה שעשו לו חכמים עשו אלא להנאתי, אני אי אפשי בהנאה זו (גיטין שם) צבעל כרחו דאינש לא יוכוהו חכמים, שאם אינו חושש בטובה שעשו לו חכמים

ובגמ' [ע"ב] מפרש אלו הן פירי פירות: שמחנה על מה שכחוב בחורה.

הבותב 🌣 לאשתו דין ודברים אין לי בנכסיך הרי זה אוכל פירות בחייה ואם מתה יורשה אם כן למה כתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך שאם מכרה ונתנה קיים יכתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן הרי זה אינו אוכל פירות בחייה ואם מתה יורשה ר' יהודה אומר לעולם יאוכל פירי פירות עד שיכתוב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן ובפירי פירותיהן עד עולם בכתב לה דין ודברים אין לי בגכסיך ובפירותיהן ובפירי פירותיהן בחייך ובמותך אינו אוכל פירות בחייה ואם מתה אינו יורשה רשב"ג אומר יאם מתה יירשנה מפני שמתנה על מה שכתוב בתורה יוכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו במל: **גמ'** תני סרבי חייא האומר לאשתו וכי כתב לה הכי מאי הוי והתניא ∘האומר לחבירו דין ודברים אין לי על שדה זו ואין לי עסק בה וידי מסולקת הימנה לא אמר כלום אמרי דבי רבי ינאי יבכותב לה ועודה ארוםה כדרב כהנא דאמר רב כהנא ינחלה הבאה לאדם ממקום אחר אדם מתנה עליה שלא יירשנה יוכדרבא דאמר רבא האומר אי אפשי בתקנת חכמים כגון זו שומעין לו מאי כגון זו כדרב הונא אמר רב "דאמר רב הונא אמר רב יכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניזונת ואיני עושה אי הכי אפילו נשואה נמי אמר אביי ∘נשואה ידו כידה רבא אמר ∞ידו עדיפא מידה נפקא מינה לשומרת יבם איבעיא להו קנו מידו מהו אמר רב יוסף מדין וְדברים קנו מידו רב נחמן אמר ימגופה של קרקע קנו מידו אמר אביי מסתברא מילתא דרב יוסף

דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם בעורר ואף על גב דרבי ינאי דמוקי לה בכותב לה ועודה ארוסה סבר בהאשה רבה (יכמות לג. ושם) דאדם מקנה מכל מקום מייתי ראיה לדידן דקי"ל דאין אדם מקנה מדרב כהנא שיכול להקנות בכה"ג ולבסוף מייתי ראיה דרבא ליתן טעם דיכול להתנות אף על פי שלא בא לעולם דכיון דלטובתו תיקנוה יכול לומר אי אפשי באותה טובה ובמילתיה דרבא לחודא לא סגי בלא מילתיה דרב כהנא דממילתיה דרבא לא שמעי' שיכול להתנות בדבר שלא בא לעולם אע"ג דקאי על מילתיה דרב הונא דאיירי במזונות שלה בחו לעולם התם אינו חידוש במה שאין לה מזונות דאטו יש לה ליטול מזונות בעל כרחה וכשרוצה חוזרת בה ולא קא משמע לן רב הונא אלא שיכולה להפקיע מעשה ידיה מבעלה וא"ת בלא רב כהנא נמי למה לא יוכל להסחלק בכוחב לה ועודה ארוסה מידי דהוה אשאר כסות ועונה (לעיל דף נו.) דלרבי יהודה בדבר שבממון תנאו קיים ורבי מאיר נמי לא פליג אלא משום דקסבר מתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל ויש לומר דהכא מיירי באומר לה שלא דרך תנאי אלא אומר לה דין ודברים אין לי בנכסיך ועוד דלאשה איבעי לה לאתנויי ומתני הבעל והוה ליה פטומי מילי בעלמא והשתא מייתי מדרב כהנא דנהי דמכח תנאי לא מהני מכח סילוק בעלמא מועיל: קבר מידו מהו. פירש בקונטרס דאברייתא קאי וקשה לר"י דמה יש להועיל שם קנין שהרי למי מקנה אותה והלא לכ"ע מפקר לה ונראה לר"י דאנשואה קאי דאמרינן דידו כידה אי מהני לה שום קנין או לא:

מתנה עליה שלא יירשנה. פי׳ שאינו ירושת אבותיו אלא ע"י [מעשיו] תבא לו אלא עיי נטעטיון ותבא לו כגון נחלת אשתו הבאה לו ע״י נשואין הללו. והואיל . ומשום תקנה דידיה תיקון של קרקע קנו מידו ומתנה גמורה היא: מדין ודברים קנו מידו. מה שפירש על הקנין קנו מידו והוא לשון דין ודברים ואינו כלום: למחול מוחל. דדוקא בירושה

לעולך. שהוא מן התורה אין יכול להסתלק ממנה עד שלא תבא לידו שהאומר מה שאירש מאבא מ"ל לא אמר כלום וכמו שאין יכול למכור כך אין יכול להסתלק ממנה עד שלא תבא לרשותו ואי הות ירושת הבעל דאורייתא לא הוי מצי מסתלק ממנה עד שלא משום דהוא מדרבנן יכול להסתלק ולומר א"א בתקנה זו שתיקנו

עם לתנו מהנות, תור היו פריים אשו זיכע למו לנהם מה יות ירושה מלחק, מנה יית לחות להים מלחק מלח לתים מיל מחשב לפוסים שעו מתנוס סיו מסחלק ממנה עד שלא חבא לרשותו אבל משום דהוא מדרבנן יכול להסחלק ולומר א"א בחקנה זו שחיקנו מדכרים בכה שומעין הוא מדרבנו יבול להסחלק ולומר א"א בחקנה מדים מחלק ממנה עד שלא חבא לרשותו אבל משום דהוא מדרבנן יכול להסחלק ולומר א"א בחקנה זו שחיקנו מדכרים בכה שומעין לו (ב"ב שם).
בדרב הונא אמר רב. כלומר מחקנת מווטת שהבעל טחן לאשה היו עסוקים בנית המדרש והוא טטל מלאכת ידיה מחמיהן ועל זה אמר רבל כגון ואת החקנו מחני שומעין לה למדי איני נידובת. משלך, ואיני עושה. לך כלום אלא לעלמי (עניד נה:) איני נחות משל בעלי ואיני עושה לו מלאכה, דכי חקון רכנן מזוני להנאחה מקון, זמנין על מוסקה במעשה ידיה, ואחר כך חקנו מעשה ידיה לבעלה משום איבה, הלכך יכולה לומר אי אפשי (גיסין שו:).

הל' ב' סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי לב סעיף :6 ב ב מיי׳ שם הלכה ג טוש״ע שם פעיף ד: ג מיי׳ שם הלכה ז טוש״ע

שם סעיף ח: ד ה מייי שם טוש״ע שם סעיף א: ה ו ז מיי' שם הלכה מוש"ע שם וסעיף ג וו' וסי׳ סט סעיף ז: ז ח מיי׳ שם הלכה א טוש״ע

שם סי לב סעיף ג:

תוספות רי"ד **הכותב** לאשתו דין ודבריו אין לי בנכסיך ה"ז אוכל פירות בחייה ואם מתה ורשה א"כ למה כתב לה שאם מכרה ונתנה קיים. כתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן ה״ז אינו אוכל פירות בחייה ואת מחה יורשה ר"י אומר עד שיכתוב לה דין ודברים י אין לי בנכסיך ובפירותיהן י. ובפירי פירותיהן עד עולם . כתב לה דין ודברים א״ל . בנכסיך ובפירותיהן ובפירי אוכל פירות בחייה ואם מתה אינו יורשה רשב"ג אומר אם מתה יירשנה שהתנה על מה שכתו' בתורה וכל המתנה על מה שכתוב בתורה האומר לאשתו. פי׳ דבאמירה בעלמא בלי שום כתיבה וכל קנין מסתלק. ואי קשי וכי מאחר דבדיבור בעלמא מסחלה למהדר ריה הא . אוקימנא לה לקמן בכותב לה ועודה ארוסה וכיון שמתחלה החוה עמה ואח"ר ושאח יזכה בנכסים הלכך בדיבור בעלמא סגי לז שע"ד אותו בנכסים. וכי כתב לה הכי מאי הוה והתניא האומר לחבירו דין ודברי׳ אין לי לחבירו דין ודברי' אין לי על שדה זו ואין לי עסק . בה וידי מסולקת הימנה א"ל מדין ודברים סליקי . נפשאי. פי׳ שנים הם שותפים בשדה ואומר א' לחבירו א' מג' לשונות הללו לא אמר כלום שהרוצה להקנות אמו כלום שוודצה להקנות שדהו לחבירו צריך שיכתוב לו לשון מתנה לא לשון . סילוק. שי״ל לא סלקתי עצמי תביעה על חלקך ואין זה לשון מתנה וזכוי שיתן לו חבירו והחזיק לא עשה כלום וה"ו לא (מהוי) ומרטיאן לא יהא כלום אמרי דר״

רכוחר לה ועודה ארומה. בכווגב לה ועודה אוסה. פירוש בוודאי מי שהקרקע שלו ובא לתתו לחבירו צריך

שיכתוב לשון מתנה ולא לשון סילוק שלא יועיל כלום.

ומתני׳ בכותב או באומר לה

בעודה ארוסה עד שלא נשאת

שלא יזכה בהן לכשישאנה וא"צ כאן לשון מתנה שהרי אין לו עכשיו רשות בהן וכדרב כהנא דאמר רב כהנא

נחלה הבאה לו לאדם ממ״א